

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

KÖNYVTÁRA

Szöveges indoklás
a 2008. évi számszaki költségvetési beszámoló jelentéshez

I. Szakmai beszámoló

Kiemelkedő programok

A kínai magyar évad („Szabadság, szerelem”) alkalmából 2008. március 17. és május 4. között a Keleti Gyűjtemény Hongkong legrangosabb múzeumában (University Museum and Art Gallery) rendezett nagyszabású kiállítást Stein Aurél életéről és munkásságáról, *Fascinated by the Orient: Aurel Stein (1862-1943)* címmel. A kiállítást mintegy ötezer látogató tekintette meg.

Megkezdtuk egy tudományos repozitórium kialakítását OTKA támogatással, OTKA-MTAK együttműködéssel. Az elektronikus tartalmak archiválásának és hozzáférhetővé tételének biztosítása nemzetközi szabványok alapján, OAI rendszerben történik, a feltöltés és a metaadat-szerkezet kialakítása folyamatos.

A könyvtár stratégiai tervében és a kapcsolódó költségvetési tervben meghatározott mértéket meghaladóan, 8 millió forinttal csökkentettük a béreket és járulékokat. Átcsoportosítva így több forrást biztosítottunk állománygyarapításra.

Sikeres konzorciumi pályázatot nyújtottunk be az Oktatási és Kulturális Minisztérium „Reneszánsz év” pályázatára. A hat kutatóintézettel együtt elnyert közel 19 millió forintot a Magyar Digitális Képkönyvtárhoz való csatlakozásra és a kapcsolódó infrastruktúra fejlesztésére fordítjuk.

Személyi és szervezeti változások

Az engedélyezett létszám 2008-ban 108 fő volt, a december 31-i munkajogi létszám teljes munkaidőre vetítve 97 fő volt. A szakmai feladatok színvonalas ellátásához szükséges létszám tovább már nem csökkenthető.

A több fórum által jóváhagyott és elfogadott stratégiai terv alapján megkezdtuk a könyvtári munkafolyamatok átszervezését és korszerűsítését. Első lépésben összevontuk a korábban három osztályon végzett állománygyarapítást, és Gyűjteményszervezési Osztályként működtetjük a minden dokumentumtípusra és beszerzési formára kiterjedő állományépítést. Ez maga után vonta azt, hogy a Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály folyóirat részleggel bővült.

Állománygyarapítás

Állománygyarapításra 2008-ban 113 972e Ft-ot fordítottunk. A leltárba vett dokumentumok száma összesen 9908 könyvtári egység, közel 700 egységgel több, mint az előző évben. A leltárba vett állomány teljes értéke 234 577e Ft.

A nagy értékkülönbség az ajándékba kapott hagyatékok és könyvek állományba kerülésének köszönhető. Kiemelendő Radnóti Miklós hagyatéka, Gábor Dénes gyermekkori vázlatkönyve és Mérei Ferenc hagyatéka, ami ajándék útján került a könyvtárba.

Hosszú évek óta először többet költhettünk könyvek vásárlására, 2598 db. könyvet vásároltunk kb. 20 millió forint értékben. Ennek nagyobb része, 1741 kötet magyar nyelvű kiadvány.

2113 kurrens folyóirat beszerzésére 27 257e Ft-ot költöttünk, ebből a külföldi folyóiratok ára, a jó árfolyamszámításnak és a közbeszerzési eljárásnak köszönhetően csak 24,8 millió forint volt. A csökkentett árban szerepelnek azok a Springer folyóiratok is, amelyeket un. DDP (deep discount price) konstrukcióban szereztünk be.

Nemzetközi cserére könyvekre és zömmel Actákra 45 millió forintot fordítottunk. A cserében kapott dokumentumok értéke közel azonos a küldött dokumentumok értékével.

A hagyományos dokumentumok mellett egyre több elektronikus tartalom érhető el olvasóink számára. Konzorciumi formában 100% önrésszel 6192e Ft-ot költöttünk hat adatbáziscsomag licenc jogának megvásárlására. Ez az utolsó év, amikor az országos rendszerben elérhető adatbázisok (EISZ) eléréséért nem kell fizetni, de a továbbiakban ezek költségeivel is számolnunk kell.

Első ízben vásároltunk e-könyv csomagot, szintén konzorciumi formában, több kutatóintézettel együtt. A könyvtár a környezetvédelmi csomagot vásárolta meg 977e forintért, amely 88 művet tartalmaz. A vásárlási konstrukció értelmében a kutatóintézetek által vásárolt csomagokhoz is van hozzáférési jogunk, mint konzorcium szervező intézménynek.

Feldolgozás

A beszerzett művek visszakereshetővé tétele az ALEPH integrált könyvtári rendszeren keresztül lehetséges. 5826 újonnan beszerzett dokumentum és 2550 kölcsönzési forgalomból visszakerült mű került feldolgozásra.

A folyóiratok érkeztetése is átkerült az ALEPH integrált rendszerbe, így az olvasók naprakész információt kaphatnak az állományba frissen bekerülő füzetekről. Ezzel rövidesen kiváltható lesz a manuális nyilvántartási rendszer.

Úttörő munkát végeztünk az elektronikus könyvek (e-könyvek) feldolgozásával. Hazai könyvtárak közül elsőként dolgoztunk fel adatbázisban 88 művet, a korrekt szabványos forma kidolgozásával.

Digitális feldolgozás

Gyűjteményünk egyre több féltve őrzött kincse válik minden érdeklődő számára elérhetővé az Interneten keresztül. A digitális gyűjtemények kialakítása, a technikai megoldásokon túl, komoly kutatómunkát és elmélyült tanulmányok készítését teszi szükségessé. 2008-ban az alábbi gyűjtemények kerültek fel a világhálóra:

<http://stein.mtak.hu>

A hongkongi kiállítás alapján készült négy nyelvű (köztük kínai) feldolgozás, melyhez linkkel kapcsolódik korábbi, Stein második expedícióját részletesen is bemutató anyagunk: <http://dunhuang.mtak.hu>

<http://kaufmann.mtak.hu>

A Kaufmann-gyűjtemény vallástörténeti és könyvtörténeti szempontból legkiemelkedőbb kéziratait tartalmazza teljes terjedelmükben, átfogó tanulmánnyal.

<http://shahnama.caret.cam.ac.uk/new/jnama/index/collection/>

Csatlakoztunk a nemzetközi Sahname-projekthez, melyet 1999-ben indított el a Cambridge-i Egyetem, s melynek első web-es megjelenítésére 2004-ben került sor. A projekt célja, hogy összegyűjtse és az interneten elérhetővé tegye a világon fellelhető összes Sahname kézirat illusztrációit, ezzel segítve a tudományos munkát.

<http://goethe.de/ins.hu/bud/pro/kalender>

A Goethe Intézettel és a Magyar Goethe Társasággal közösen az Interneten mutatjuk be a könyvtár Goethe hagyatékát, tematikus elrendezésben.

Szolgáltatások

Az olvasói létszám enyhe csökkenést mutat, annak ellenére, hogy 2008. november 3-án a Magyar Tudomány Napján ingyen iratkozhattak be az olvasók. 400 fő élt is ezzel a lehetőséggel! 5160 beiratkozott olvasónk volt, az aktív használók száma 6309 fő. A beiratkozási díjból származó bevétel 3 millió forint.

Az online kölcsönzés elindulásával az év első felében folyamatosan gépre kerültek a kölcsönzési adatok, gyorsabbá, pontosabbá vált a kölcsönzés, az előjegyzések és hosszabbítások követése.

Könyvtárközi kölcsönzésben a küldő könyvtárak között az élen járunk, közel 3000 kérést kaptunk, amelynek 93%-át teljesítettük. Saját olvasóink is egyre gyakrabban élnek ezzel a lehetőséggel, kéréseink száma 50%-kal emelkedett.

Térítéses szolgáltatásaink közül a reprográfiai szolgáltatások bevétele jelentős, foto szolgáltatásért 2,2 millió forint bevételünk volt. A számítógépes referenz szolgáltatás bevétele 2,1 millió forint volt.

Levéltár

A Levéltár 2008-ban tovább gyarapította állományát, folytatta a begyűjtött anyag feldolgozását és ellátta az MTA Titkárság és a Doktori Tanács irattári feladatait és a levéltári kutatószolgálatot.

Folyamatos rendszerező és gyűjtőmunka mellett tanácsadással, selejtezési engedélyek kiadásával és előzetes rendezési javaslatokkal segítik az egyes részlegek munkáját.

Munkatársaink

Két munkatársunk kapott kimagasló elismerést: Cserbák András a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését kapta, Kosztadinov Anikó főtitkári dicséretben részesült.

Első alkalommal pályáztunk a Fialat Kutatói Ösztöndíjra, s a nyertes pályázó a Kézirattár munkatársaként dolgozik három évig.

Rendezvények, programok

Látogató csoportokat és egyéneket előzetes bejelentés alapján fogadunk és igény szerint bemutatót, ismertetést, használati útmutatást nyújtunk. Három alkalommal tartottunk használóképzést összesen 46 fő részére.

A Goethe Intézettel kialakult jó kapcsolat folytatásaként közös projektet készítettünk, a digitális Goethe kalendáriumot.

Rendezvényeink, programjaink a könyvtár munkatársainak tudományos tevékenységéhez kapcsolódnak sok esetben. Példa erre a Vigyázó Ferenc kiállításra előkészített anyagok és előadások sora, a Magyar László emlékülésre való felkészülés, forráskutatás, a Goethe kalendárium előkészítése, valamint a Kégl projekt, Stein projekt vagy a TIMA (Iszlám Kézirattársaság) projektje.

Összesen 13 kiállítást, emlékülést, bemutatót szervezett a könyvtár, 5800 látogató részvételével.

Záró gondolatok

Takarékosabb gazdálkodást folytatunk: jelentősen csökkentettük az őrző-védő funkcióval járó költségeket, műszaki fejlesztés eredményeként visszaszorítottuk az energiafogyasztást, bevezettük a szelektív hulladékgyűjtést, az év végén pedig eladtuk a gépkocsit és külső szállítócéggel kötöttünk szerződést a szükséges szállítási feladatok ellátása érdekében.

Az év elején kapott 50 millió forint többlettámogatás nagymértékben segíti a stratégiai tervben meghatározott célok elérését. Ezt az összeget 2008-ban állománygyarapításra fordítottuk.

Köszönet illeti a fenntartót azért, hogy ez az összeg beépült a költségvetésbe.